

תחילת תמליל:

- 1
- 2 מראיין: כן,
- 3 משה אזולאי: היה לנו בחור בשם טנגי שמואל, היו לו, יש לו ידיים מצוינות, צייר, גרפיקאי,
- 4 ואנחנו זוכרים אותו בעיקר בגלל המעשים שלו. בקפריסין היינו צריכים לעבור
- 5 למחנה קיץ כדי להיכנס לשחות, והאנגלים היו צריכים לתת לנו ליווי, אז כל יום
- 6 נתנו איזה 100 פסים כדי לצאת ממחנה אחד לשני. יום אחד נכנס טנגי למזכירות
- 7 וראה את החותמת שמה של הפס, העתיק אותה על תפוח אדמה, חרט את
- 8 התפוח אדמה, עשה חותמת, אז כל המחנה קיבל 100 פסים, ... קיבל לבד 100.
- 9 האנגלים היו משתגעים, היו הולכים 100 היו חוזרים 200, הם לא ידעו, כולם עם
- 10 פסים רשמיים, חוקיים. וזה היה טנגי.
- 11 מראיין: אוקי, שאלה מספר 19, האם המשפחה ידעה ומה היה יחס המשפחה לעלייה
- 12 שלך? למעורבות הציונית הזאת?
- 13 משה אזולאי: יחס למעורבות בכלל לא הייתה התנגדות, אבל לעלייה הייתה התנגדות, כי אני אז
- 14 הייתי הגדול בבית, אבא נפטר, ואני הייתי צריך לצאת ולהשאיר את כל האחים
- 15 הקטנים, ואמא לבד, ונוסף לזה המומנט שאתה יודע, אתה יוצא למקום בלתי
- 16 ידוע, שנראה משיחי, רחוק, עולה לארץ ישראל. אתה יוצא בערב המימונה, שזה
- 17 היה, למשפחה מרוקאית זה קטסטרופה. ובמקום השולחן, הנרות והשמחה, אז
- 18 השארתי חדר חשוך עם בכי וזה, כי הודיעו לנו, נתנו לנו התראת זמן מאוד קצרה.
- 19 אני לא זוכר, שלושה, ארבעה ימים אולי. ובגדים אספנו מכל הבא ליד, וזהו.
- 20 ואמרו, נפגשים בתחנת הרכבת, אפילו לא ליוו אותנו, אמרו אתם צריכים לבוא
- 21 לבד. הרי יצאנו כ"צופים", למעשה, למחנה באי שם בתוך מרוקו, ואסור היה
- 22 לעורר תשומת לב, שיש פה איזה תנועה של עזיבה, היינו קבוצה ראשונה. נכנסנו
- 23 לרכבת, רכבת לילה, והיה מוצאי שבת, ערב המימונה 1947, ויצאנו עד לאוג'דה,
- 24 זה גבול מרוקו אלג'יר. ירדנו שם, וחצינו איזה שדה, שדות, זה היה יבש וחם, את
- 25 כל זה עשינו ברגל, עם החפצים, עם הכל, עד שהגענו לכביש בתוך אלג'יר.

- 1 כשעלינו על הכביש התחלנו לשיר שירי "צופים", אז כל מי שעבר ידע שזה
- 2 "צופים" שהולכים לאיזה מחנה. וככה הגענו לעירייה הראשונה, מרנייה, מגנייה.
- 3 זה עיירה בגבול אלג'יר מרוקו, בלילה לנו באיזה חווה של יהודי, יחד עם העיזים
- 4 והכבשים על חבילות קש, ולמחרת יצאנו לעיירה הזאת, לרכבת, לאלג'יר, העיר,
- 5 שם הכניסו אותנו לאיזה תמחוי כזה שישבו שם עניי העיר. ישבנו איזה יום, יום
- 6 וחצי, ומשם יצאנו לטנס, על שפת הים שמה חיכינו לאונייה. סם אבוטבול ידע
- 7 כנראה את הכל, אני חושש, לא חושש, אני מעריך שהוא עשה את זה קודם,
- 8 שהוא הכין את הכל, כי לא היו תקלות בדרך. מה, הלכת, הלכת קשה, ידעת
- 9 שאתה מגיע לשם, והובלנו עד המקום בלא כל בעיות. ירדנו מהרכבת בבוקר,
- 10 בערב הגענו, יום הליכה כזה, בערב הגענו ליעד.
- 11 מראיין: מי היו האנשים איתך בקבוצה?
- 12 משה אזולאי: היו בנות, בעיקר בנות צעירות, מהקבוצה שלנו. בעיקר בנות צעירות.
- 13 מראיין: שמות.
- 14 משה אזולאי: נדמה לי שמזל ביטון הייתה, הייתה אחותו של עזריאל בוזגלו.
- 15 מראיין: פנינה?
- 16 משה אזולאי: פנינה. הייתה אמא שלך. זהו, אני לא, זהו. אה, היו שתי אחיות עמר. הם באו עם
- 17 האח שלהן, ואלה היו בנות עם קולות טובים, ככה.
- 18 מראיין: ... ועמר פאני?
- 19 משה אזולאי: כן. מר רחל ועמר פאני.
- 20 מראיין: כן. ואח שלהם היה? יעקב?
- 21 משה אזולאי: יעקב, כן, יכול להיות. הוא היה יותר מבוגר, ז'ק.
- 22 מראיין: ז'ק.
- 23 משה אזולאי: כן. ושם נפגשנו עם כל היתר, מטוניס, מדרום אלג'יר,
- 24 מראיין: בטנס.
- 25 משה אזולאי: כן. אבל אנחנו התכוננו לעלות בכל דרך שהיא, ואפילו הכנו פספורט.

- 1 מראיין: איך?
- 2 משה אזולאי: דרך צרפת. כי היו כאלה שעלו דרך צרפת. והכנו פספורט כדי לעלות דרך צרפת.
- 3 הפספורט שלי עדיין אצל השלטונות במרוקו, לא הספקתי להוציא אותו. אצלי לא
- 4 היה מוכנים, זה לא היה מוכן, לא היה שום דבר. גם אלה שארגנו אותו, אני חושב
- 5 שהיו מארגנים ממדרגה נמוכה ביותר. זה היה כרם, בפסח עוד אין כלום בכרם,
- 6 לפחות היה משהו ענבים לאכול, ופוזרנו בתוך הכרם הזאת, והיה תחת כיפת
- 7 השמים, רק לאחר כמה ימים הביאו אוהלים. אוכל לא היה מאורגן בשום מקום,
- 8 אנחנו, מי, אם הבאנו אוכל ונשאר משהו אכלנו. אם לא אז היינו צריכים לצאת
- 9 לכפרים באזור, ואנשים החליפו בגדים, מי שיש לו כסף קנה, מי שאין לו החליף
- 10 בגדים באוכל. אני זוכר תאנים וכל מיני, תמרים יותר, תמרים, לחם, החליפו עם
- 11 הערבים. הערבים התעניינו מה קורה פה. אמרנו להם שמחנה קיץ, אמרו להם
- 12 זה, ואיזה מחנה קיץ בלי אוכל, איך אתם בלי אוכל? ככה התחילו לארגן אוכל,
- 13 לעשות את החיים מאורגנים, בישלו אורז בחביות של בנזין. היה להם בנזין.
- 14 ואכלנו אורז עם טעם של בנזין. והיינו עושים כל יום את ה-, היה לנו טיול חובה,
- 15 עושים טיול מהמחנה לשפת הים וחוזרים, כדי שהערבים יתרגלו שאנחנו כל יום
- 16 מטיילים, כך שביום שתגיע האונייה טיילנו ולא חזרנו. וככה זה הלך. ולאט לאט
- 17 התאספנו, התווספו אנשים, וככל שהתווספו אנשים הבעיות גדלו.
- 18 מראיין: איזה סוג של בעיות?
- 19 משה אזולאי: בעיות אוכל, בעיות סניטריות, בעיות ארגון, כל מיני, בעיות מכל הסוגים. פשוט
- 20 אנשים לא שלטו בעניין, זה היה איזה דבר ככה, איזה קייטנה כזאת מאוד
- 21 חובבנית. עד שאני חושב שההצלה הייתה כשהגיעה האונייה, לפחות היא הייתה
- 22 מסגרת מסודרת. המארגנים היו מכמה מקומות, היו המארגנים שהגיעו מטוניס,
- 23 היו מארגנים שהגיעו מאלג'יר, כי היו אז יהודים בדרום אלג'יר, אזור ביסקרה
- 24 וכולי, היו מארגנים שהביאו ..., היה ויקטור ועוד כמה מנהיגים. כנראה שהיחסים
- 25 ביניהם היו מתוחים, אחד סמך על השני, הואיל ושלוש קבוצות מארגנים הגיעו כל

- 1 אחד ממקום אחר, לא היה איזה גוף מרכזי. יש לשער, אני יכול רק לשער, שארץ
- 2 ישראלים ארגנו את זה, אבל לא יכלו להיות דומיננטיים במקום כי אז היו מתגלים,
- 3 ואז גלגלו את העניין לאחרים. אחרים יכלו להיות רק העשירים ואלה שיש להם
- 4 כסף, בהסתר, בהיחבא, אבל גם הם לא יכלו לעמוד כמארגנים, ואז הטילו את זה
- 5 על אנשים ללא ניסיון ארגון. אז נדיה כהן הייתה מהצד של הטוניסאים.
- 6 מראיין: מי היה מהצד של המרוקאים?
- 7 משה אזולאי: היה סם אבוטבול.
- 8 מראיין: ואלג'יראים?
- 9 משה אזולאי: אלג'יראים לא היו דומיננטיים בנושא הזה. הייתה שמועה שפשטה הגיעו יהודים,
- 10 זהו, והיו צריכים לאכול את זה, כמו שאומרים. הייתה הכנה ברורה, היו כאלה
- 11 שלא, אני הכרתי אותם, שלא היה להם כל קשר עם תנועה, עם ארגון, על פי
- 12 שמועה עלו, על פי שמועה והצטרפו ונזרקו למחנה הזה. היו משפחות, משפחות
- 13 ממש, נשים, ילדים, מדרום אלג'יר שהגיעו, גם כן, על פי איזה שמועה, היו יהודים
- 14 מטוניס, רק המארגנים שהשתייכו לתנועות, לא ראינו שם נוער ממש. למעשה,
- 15 הקבוצה שלנו הייתה הקבוצה שהייתה הכי מגובשת בכל המחנה הזה, בכל
- 16 האונייה. אנשים האלה, אנחנו היינו קבוצה ששמרה על, היה לנו קשרים, גם אלה
- 17 שלא היו ב"בני יהודה", היו ב"קרל נטר" או מ"הצופים", או מ"אליאנס", אלה היו
- 18 עוד תנועות גם, גם כן צעירים, אז מצאנו איתם שפה משותפת. וזה מתברר ביתר
- 19 בהירות כשהגענו למחנה. אנחנו במחנה מצאנו תופעה שלא היינו רגילים לה.
- 20 מצאנו מחנה שמורכב מאיזה 20 מחנות. ידענו שצריכה להגיע אונייה, ערב אחד,
- 21 אמרו טיול רגיל, אבל תיקחו את כל הבגדים שלכם. אז לקחנו את כל הבגדים
- 22 וירדנו לשפת הים, מגיעים לשפת הים, דחפו אותנו לתוך סירות, הסירות ישר
- 23 לאונייה, נכנסנו פנימה, והם כיסו את העסק ולא ידענו מה שיש קורה בחוץ. אחר
- 24 כך התברר לנו שלא כולם הספיקו לעלות, אלא רק חלק עלו, 400, משהו כזה, ו-
- 25 200 נשארו שם. כי המשטרה הגיעה בינתיים ועיכבה את הזה. ואלה הגיעו אחר

- 1 כך עם "שיבת ציון". אחרי כמה שעות, אחרי שהאונייה הפליגה שמענו שהאונייה
- 2 נעצרה, וקולות למעלה, מסתבר שאלה היו משמרות טוניס. אז הסבירו להם
- 3 שמובילים עיזים ודברים כאלה. וכנראה שמה הלך שוחד, דולרים, סיגריות
- 4 אמריקאיות, כי בתקופה הזאת יכולת בשני דברים לקנות הכל, בפנצילין וסיגריות
- 5 אמריקאיות, יכולת לקנות הכל. והשמועה הייתה שהמגמה של המפקד, כדאי
- 6 לבדוק את זה עוד, הייתה להפליג לאורך החוף עד ארץ ישראל. כלומר, טוניס,
- 7 טריפולי, מצרים, ארץ ישראל. אלא שהמפגש הראשון הזה עם משמר החופים
- 8 הפך את התוכנית ואז חצו, החליטו לחצות את הים התיכון בנקודה הקרובה
- 9 ביותר, וזה פלרמו.
- 10 מראיין: אתה זוכר את הסערה, או היה איזה קטע ביום הראשון של הנסיעה שהייתם
- 11 צריכים לפנות לאיזה שונית, מפרצון, ולחכות שם יומיים?
- 12 משה אזולאי: חכה. מסתבר שהמפרצון הזה זה פלרמו. הגיעו לפלרמו, התברר שאין פחם, אז
- 13 קנו פחם מהאיטלקים. כנראה נודע ברומא, לשגרירות הבריטית שיש אוניית
- 14 מעפילים, או מישהו עם הרבה אנשים שקונים פחם, אז פעלו אצל השלטונות
- 15 האיטלקים והורידו פחם. הורדנו פחם, אז השליחים כנראה התקשרו לרומא
- 16 לציונים, והם פעלו מהצד שלהם ונתנו לנו פחם. ... ועוד בריטים והורדנו פחם, אז
- 17 שלושה ימים העלינו והורדנו פחם. בינתיים הספינה עושה עסקים עם האיטלקים,
- 18 תמורת סיגריות אמריקאיות קנינו לחם, קנינו גבינה, בעיקר לחם וגבינה קנינו
- 19 מהם. הם היו באים בסירות, אנחנו היינו זורקים, והם זרקו לנו לחם וגבינה. כי א',
- 20 לא יכולנו לאכול ממחלת ים, ולא היה הרבה אוכל, כי שמרו את האוכל ... היה
- 21 הרבה קופסאות, בסוף הוציאו אותם כדי להילחם בבריטים, קופסאות אננס וריבה
- 22 וכאלה. כל הפרודוקטים. ואחרי שלושה ימים הסתבר שהחזיקו אותנו במיוחד
- 23 שלושה ימים עד שהבריטים קראו למשחתות שליוו אותנו מסיציליה עד חיפה.
- 24 וביום השני, או השלישי, אחרי שיצאנו, כבר היה מטוס סיור שכל בוקר היה עובר
- 25 ומוודא שהאונייה ... ולא תפרוץ את ההסגר.

- 1 מראיין: האם במשך הנסיעה קיבלתם ידיעות ממפקד האונייה שההגנה מוסרת, שאתם
- 2 נוסעים ישר לארץ, קיבלתם הודעות, מה שקורה, מפקד האונייה שיתף אתכם
- 3 באיזה שהם החלטות?
- 4 משה אזולאי: לא, לא, אולי את המנהיגות. אותנו לא.
- 5 מראיין: אתה זוכר את הכינוי שלו?
- 6 משה אזולאי: לא. לא זוכר. אני זוכר את הקצין האיטלקי, את הרב חובל המקצועי.
- 7 מראיין: של האונייה?
- 8 משה אזולאי: של האונייה, אני לא זוכר איך קראו לו, אבל הוא נכנס איתנו לקפריסין, הוא עשה
- 9 את כל הזה עד שקיבל סרטיפיקט כמו יהודי, כאילו. והוא נכנס. המלחים בכלל
- 10 נכנסו בשמות של יהודים ואחר כך קיבלו סרטיפיקטים ועלו, וחזרו לאיטליה להביא
- 11 עוד אוניות. בדרך מתה תינוקת וזרקנו אותה לים.
- 12 מראיין: אתה זוכר את שמה?
- 13 משה אזולאי: נדמה לי שאלה שכנים שלכם, בחיפה, תשאל את אבא. היו שכנים שלכם.
- 14 מראיין: תינוקת ממש?
- 15 משה אזולאי: תינוקת, נדמה לי חצי שנה, משהו כזה, שנה. ההורים לא הזכירו אותה?
- 16 מראיין: אבא הזכיר שנפטרה ילדה.
- 17 משה אזולאי: ילדה, ילדה, לא זוכר בת כמה, זרקנו אותה לים.
- 18 מראיין: ממה נפטרה?
- 19 משה אזולאי: כנראה זיהום, אני יכול לתאר לי רק היום, בראייה בפרספקטיבה אני יכול לתאר לי
- 20 היום.
- 21 מראיין: תנאים בתוך האונייה?
- 22 משה אזולאי: אל תשאל, היו תאים שהיינו נכנסים בזחילה ויוצאים בזחילה, ואנשים הקיאו, וזה
- 23 היה מקום סגור, אתה יודע, מתחת לזה, תאים, תאים, תאים ואנשים גם הקיאו,
- 24 גם הזיעו, גם זה, אל תשאל, אי אפשר היה לחיות שם.
- 25 מראיין: עליתם על הסיפון לפעמים?

- 1 משה אזולאי: היינו עולים על הסיפון ככה לנשום אוויר, במידה ויהיה אישור, כי פחדו שיראו איזה ראש למעלה, יגידו מה זה. אבל בסוף, כשהבריטים כבר גילו התחלנו לעלות
- 2 ולהתרחץ. אני בכלל לא עליתי, אני הייתי מכוסה שכבה של אני לא יודע מה,
- 3 הגעתי לקפריסין אז גילחתי את כל הראש. היינו במצב זועתי, אין לך מושג. היה שם איזה צחוק, יש תאים עם מדרגות, ואנשים מעל המדרגות, אז היו עושים ...
- 4 בלי אורז, מישהו מקיא מלמעלה... והוא מערבב ונותן.
- 5 מראיין: היה מספיק אוכל?
- 6 משה אזולאי: לא יודע, בתנאים אנורמאליים אתה לא יכול לדעת מה זה מספיק. פעם היה מספיק, כשהיית רעב ולא הספיק לך זה לא היה מספיק, כשלא היה לך חשק לאכול וזרקת, אז זה היה מספיק.
- 7 מראיין: היה סוג של קשר מסוים, הייתה התייחסות?
- 8 משה אזולאי: איפה?
- 9 מראיין: על האונייה, אנחנו עדיין במסע.
- 10 משה אזולאי: כמעט ולא, תראה, אנחנו, אני לא יכול לענות על זה בגלל שאני הייתי אאוט, במשך כל ההפלגה הזאת. מהמחלת ים ובלבול. אתה את בן שמחון ראיינת?
- 11 התחילו לעלות, התחילו לעלות מאלג'יר, התחילו לברוח דרך אלג'יר, בודדים וזה, והיה איזה יהודי שעלה, ניסה לעבור באוג'דה, תפסו אותו החזירו אותו, ניסה לעבור תפסו אותו החזירו, בפעם השלישית עשה את הכביש אוג'דה – מרנייה ברגל, אבל בצורה מקורית מאוד. לקח דלי סיד ומברשת, וצבע כל הדרך את האבני קילומטראז', אז הוא היה כמו מע"צ, היה עם סרבול כחול של מע"צ, וככה הוא צבע וככה הוא עבר.
- 12 מראיין: אתה יודע מי זה?
- 13 משה אזולאי: לא, לא, זה סיפר לי אחי, כי אחי עשה כמה ניסיונות כאלה והחזירו אותו.
- 14 מראיין: הגעתם לחיפה. מה קרה?

- 1 משה אזולאי: הגענו לחיפה, אז קודם כל אמרו לנו, על האונייה אמרו לנו לשרוף את התמונות,
- 2 לשרוף את הניירות, לא להשאיר שום דבר עליכם, א'. ב', לא לדבר צרפתית, לא
- 3 לדבר ערבית. לדבר רק עברית. כדי שהאנגלים לא יבינו מאיפה באנו, ולא יפריעו
- 4 להמשך העלייה.
- 5 מראיין: שרפתם את כל התמונות?
- 6 משה אזולאי: מה פתאום, מה פתאום, מי שיש לו תמונה מהבית, מי שיש לו איזה דבר ישרוף
- 7 אותו? השארנו את הכל, אז אמרו לא לדבר ערבית, לא לדבר צרפתית, אז היינו
- 8 צריכים לדבר, כבר היינו במלחמה עם הבריטים. הם למעלה עם גז מדמיע ועם
- 9 התזת מים, התיזו מים ככה בלחץ ממרומי המשחתת למטה, ואנחנו... לזה, אז
- 10 החברה התחילו, 'בשם האלוהים, תן לי את זה, ואלוהים חי וישתבח', וככה
- 11 הוציאו פסוקים מהתורה, מתפילה, ובתוך זה הכניסו מה שהם רצו לומר. וככה הם
- 12 דיברו. שיחה שלמה. היה, אמרו לנו לא לדבר, לא צרפתית ולא עברית כדי
- 13 שהאנגלים לא יבינו מאיפה באנו ולא יפריעו להמשך העלייה. ולשרוף את
- 14 המסמכים, תמונות, וכולי. אז לשרוף איש לא שרף, איש לא זרק. אבל כשהיו כבר
- 15 על הסיפון והאנגלים התחילו לקפוץ והתחילו עם רימוני עשן וגז מדמיע. כשעלינו
- 16 על הסיפון אז היינו צריכים לדבר, קודם כל נתנו לנו את כל הקופסאות שלא
- 17 אכלנו, אמרו, 'את זה תזרקו על האנגלים'. פרודוקטים, קופסאות שימורים, זה
- 18 לזרוק על האנגלים. ונתנו צמר גפן נגד גז מדמיע, להרטיב וזה. והיו צריכים לדבר
- 19 בינינו, אז החברה, אסור לדבר צרפתית, אסור לדבר ערבית, צריכים לדבר
- 20 עברית, לא ידעו עברית, איך מדברים, אז הוציאו פסוקים מהתורה, מהתפילה,
- 21 אחד אומר, 'בראשית ברא אלוהים, תן לי את הדלי'. 'ואלוהים חי, תן לי את הזה'.
- 22 בערבית בצרפתית, וככה הכניסו מילים ומשפטים בתוך פסוקי תפילה ותנ"ך. זה
- 23 היה בידור שלם. הגענו לחוף, בכלל כל התפיסה שלנו הייתה נהדרת, ליוו אותנו
- 24 כל הדרך מפלרמו ליוו אותנו, בהתחלה משחתת אחת, אחר כך משחתת עם
- 25 מטוס, אחר כך שתי משחתות, כשהגענו קרוב לחיפה היו כבר שלוש משחתות.

- 1 אחת באה מהצד, אמרו, 'מי אתם?' ואז הרמנו את בד כזה, כתוב, הגנה של
- 2 יהודה הלוי. חוליה של ההגנה, יהודה הלוי. עלינו כולם למעלה, שרנו התקווה,
- 3 ואז אמרו תעצרו במקום, אנחנו ממשיכים לכיוון חיפה. והגיעה משחתת ודפקה
- 4 אותנו מיד מהצד. תלינו את השלט ודגל ישראל על הזה, שרנו התקווה ואז באה
- 5 המשחתת, דפקה מהצד את האונייה, האונייה נטתה לצד אחד, והמשחתת
- 6 השנייה הרימה אותה מהצד השני, ושלישית הלכה קדימה, זרקו חבל, קשרו
- 7 אותנו, וככה נגררנו עד לחיפה. בחיפה עמדו שם כל מיני בלשים, וכל מי שירד, 'יש
- 8 לך ניירות? יש לך תמונות?' מי זה? מה? לפי זה בדקו. החזירו לנו את הכל, חלק
- 9 לקחו, חלק החזירו. ו-DDT, ועלינו לאוניית הגירוש, לא זוכר את השם. המאבק.
- 10 הבריטים התחילו לקפוץ והחבר'ה זרקו עליהם קופסאות שימורים, היו כאלה
- 11 שקיבלו מכות, היו כאלה שנפצעו, הם הורידו שניים או שלושה באלונקה. מאבק
- 12 פירושו שצריך להגיע לבית חולים, או שיהיו הרוגים, אז יש איזה מידה מסוימת
- 13 של מאבק במצב של כוח מתון שעמד לרשות שני הצדדים.
- 14 מראיין: האם הורידו מהאונייה מספר אנשים שלא חזרו יותר?
- 15 משה אזולאי: לא.
- 16 מראיין: שמונה איש, לפי המתואר בעיתון, שמואל ישראל, ובני משפחתו, נשאר בארץ.
- 17 משה אזולאי: לא זוכר.
- 18 מראיין: לא עלו איתכם בחזרה לקפריסין.
- 19 משה אזולאי: יכול להיות. יכול להיות.
- 20 מראיין: שזה ממש הודעה מאוד מעניינת, אני רוצה לשלוח את זה לשמואל ישראל,
- 21 צילמתי את העיתון, אני אשלח לו את זה.
- 22 משה אזולאי: מי זה שמואל ישראל? אלג'ירי או טונסאי בטח.
- 23 מראיין: לא, לא.
- 24 משה אזולאי: מרוקאי?
- 25 מראיין: כן.

- 1 משה אזולאי: מעניין. שם נדיר אצל ה-, גם וייצמן.
- 2 מראיין:
- 3 משה אזולאי: מזמן, מזמן ידוע, מזמן ידוע.
- 4 מראיין: שם אוניית הגירוש שאתה היית היה "אושן ויגור".
- 5 משה אזולאי: "אושן ויגור" השנייה פוצצה, ההיא פוצצה אחרי, "אושן ויגור" והיה, זה היה שמים
- 6 וארץ. שמה היה מרחב, היה אוכל. ותנאים, היה ערסלים כאלה. מרחק בין אחד
- 7 לשני, יכולת לעבור, לרוץ.
- 8 מראיין: איך הייתה ההרגשה שבעצם הגעתם עד חיפה, ופתאום מישהו בא ולוקח,
- 9 משה אזולאי: היה צפוי שאנחנו, צפינו שאנחנו נלך לקפריסין. אני מדבר איתך כנער בן 17,
- 10 שידע את כל הדברים האלה, ידע את כל הדברים. ידענו שיש לנו חברים בקיבוץ,
- 11 שאנחנו באים לקיבוץ.
- 12 מראיין: איזה קיבוץ?
- 13 משה אזולאי: ברגבים, או בית אורן. ידענו ש-,
- 14 מראיין: רבדים, אולי.
- 15 משה אזולאי: ידענו שמגרשים לקפריסין, מגרשים לאפריקה, ידענו, אבל ידענו שאנחנו בתוך
- 16 המכלול הזה שנקרא עם ישראל במאבק שלו. זו הייתה התחושה של אנשי
- 17 תנועה, מה ידעו אחרים אני לא יכול לומר לך.
- 18 מראיין: זה ידעתם מתוך השיחות שעשיתם?
- 19 משה אזולאי: כן, מתוך שיחות, מתוך שמועות, מתוך קריאת עיתונים. אני הייתי מקבל בבית
- 20 עיתון ציוני מפאריז, "...פארול", הייתי מנוי. אז ידעתי הכל.
- 21 מראיין: המפקדים, הקצינים, או השליחים באונייה, הגיעו, נשאו איתכם באונייה או
- 22 שהפליגו איתכם בקפריסין?
- 23 משה אזולאי: הפליגו איתנו לקפריסין. האונייה הייתה ריקה, כולם הועלו ל"אושן ויגור"
- 24 מראיין: באותו יום?

- 1 משה אזולאי: באותו יום, הם הגיעו כמעפילים לכל דבר. אסור היה להם להתגלות. אפילו
- 2 הגויים, האיטלקים, המלחים, כולם עלו איתנו. שיחקו איתנו כדורגל בקפריסין. ורק
- 3 אחר כך הם עלו.
- 4 מראיין: הגעתם לקפריסין.
- 5 משה אזולאי: קפריסין, אפיזודה נהדרת.
- 6 מראיין: כן?
- 7 משה אזולאי: לנו, אנחנו נכנסים והביאו אותנו למחנה, נכנסים בשער המחנה, מצאנו שם
- 8 יהודים, הגענו לשם בערב, אחר הצהריים ערב. נכנסנו לכל מיני מבנים כאלה של
- 9 הצבא הבריטי, צריפים. והיו ... היו ארבע שכבות, ומצאנו שם יהודים מ... בית"ר,
- 10 זה הייתה אונייה "מורדי הגטאות".
- 11 מראיין: היא מופיעה ברצף יחד איתכם.
- 12 משה אזולאי: כן. הם היו לפנינו, אנחנו מצאנו אותם שם.
- 13 מראיין: מחנה מספר?
- 14 משה אזולאי: מחנה 55. היה מיוחד, הוא נקרא special camp. ... בקאראוס. זה היה מחנה
- 15 קיץ, קרוב לפמגוסטה, ונכנסנו, אחר כך התחילו סיפורים שמה. הסיפורים
- 16 הראשונים היה שאנשי אירופה אמרו 'מאיפה?'- אפריקה. אפריקה, אפריקה, אז
- 17 חבר'ה סיפרו שאנשים הלכו... מקלחת... אנשים באים מאפריקה, זה צריך
- 18 להיות משהו יוצא דופן. למחרת אנחנו קמים, קיבלנו שוק. היו איזה 20 מחנות
- 19 בתוך מחנה אחד, כל מחנה עם דגל. זה "גורדוניה", זה "מזרחי", זה "הבונים",
- 20 וזה "דרור", ו"דרור הבונים", ו"בית"ר", ו"אגודה".
- 21 מראיין: ו"מזרחי".
- 22 משה אזולאי: ו"מזרחי", ו"הפועל המזרחי", וכל מיני. ואנחנו חיים בקפריסין, חיים במחנה.
- 23 במחנה החיים מצוינים, מחנה מאורגן. אין מה לדבר, מחנה מאורגן, מזכירות,
- 24 מנהל מחנה מקרב המעפילים.
- 25 מראיין: מי היה?

- 1 משה אזולאי: איש מהוותיקים שהגיעו קודם, חיים בובליל קראו לו, חיים או יצחק, משהו כזה,
- 2 לא זוכר את השם. הייתה מזכירות מסודרת, לאנשים מאורגנים, מסודרים.
- 3 הבריטים לא נכנסו עם נשק, היה איזה סרג'נט, מייז'ר, שהיה מטפל במחנה
- 4 מטעם המפקדה, תמיד נכנס בלי נשק, מסדר את העניינים. היה מחסן מרכזי
- 5 שאליו הביאו את הפרודוקטים, את זה חילקו לאנשים. עכשיו, איך מחלקים 400
- 6 שלנו ו-1,500 שלהם?
- 7 מראיין: 1,500 פולנים?
- 8 משה אזולאי: כן. 500 היו באונייה השנייה, הראשונה שקדמה לנו מ... היה מחסן והיו תנועות,
- 9 כל תנועה היו לה מספר חברים, כל תנועה הייתה מביאה למזכירות, יש לי כך וכך
- 10 אנשים, היו העברות, חלוקות, לאנשי התנועות היו, זה הלך אלי, זה הולך אליך,
- 11 כל יום יומיים היו עושים את זה. כל תנועה היו לה מספר חברים והיה ... של
- 12 בודדים, וכל מיני התחייבויות. ההתחייבות היחידה שהייתה להם זה כל אחד
- 13 תורנות במטבח, כל יום עובד מישהו אחר במטבח. היה אחד משוגע בבודדים,
- 14 בלתי מפלגתי, מה שאנחנו קוראים 'בלי בתים', והם היו שכנים שלנו, אנחנו היינו
- 15 בדיוק-, אנחנו השתייכנו ל"הבונים".
- 16 מראיין: הקבוצה שלך.
- 17 משה אזולאי: הקבוצה שלנו.
- 18 מראיין: קבוצת "הבונים" הזאת שאתם השתייכתם אליה, למה בחרתם את "הבונים"?
- 19 משה אזולאי: כי אנחנו היינו, אני חושב שזה הקבוצה שהתאימה לנו ביותר, זה התנועה
- 20 שהתאימה לנו ביותר.
- 21 מראיין: מאיזו בחינה?
- 22 משה אזולאי: מבחינת התפישה, מבחינת החיים החברתיים, זה הכל. אני חושב שהיה איזה,
- 23 הייתה איזה הנחייה דרך שליח למנהיגות של הקבוצה, שלמה ביטון, פה צריך
- 24 לקבל תשובה מוסמכת משלמה ביטון. כי היתר לא ענו על הנושא שלנו, אלה היו
- 25 תנועות או דתיות קיצוניות, שאנחנו אמנם דתיים מסורתיים, אבל ראינו בזה דתיים

- 1 קיצוניים, או קיצוניות כמו "השומר הצעיר" או ... "בית"ר", היה שם "בית"ר"
- 2 מעניין לא היו שם הרבה "בית"ר", היה חלק מערב רב, דווקא היו הרבה שם
- 3 ב"בית"ר". ואנחנו מצאנו את עצמנו בשפה משותפת עם "הבונים", אבל היינו
- 4 נפרדים, הם היו לחוד, אנחנו לחוד. אבל נקראנו "הבונים", יותר נקראנו מאשר
- 5 היינו באמת. לא יודע מה זה, כן? וככה זה היה מאורגן שם. עכשיו, יחסים במידה,
- 6 יחסי הכלכלה היו תקינים, היחסים היו תקינים. במידה יחסי הכלכלה לא היו
- 7 תקינים היחסים לא היו תקינים.
- 8 מראיין: למשל?
- 9 משה אזולאי: אם למשל היה מחסן בגדים של הג'וינט, והחבר'ה פרצו אותו ומי שבא חטף
- 10 משהו, אז היה ריב והיה תור בגדים. אחר כך היה דבר מעניין, היה יום של
- 11 פוגרום, של מלחמת אחים. לא יודע אם סיפרו לך. היה מצב שאנשי "השומר
- 12 הצעיר", נדמה לי שזה היה במאי, 1 במאי, תראה, אם אנחנו הגענו ביוני זה לא.
- 13 אני חושב שזה היה אוקטובר, משהו מהפכה בולשביקית מתקבל יותר על הדעת.
- 14 אז הם הניפו דגל, היה להם תורן אחד, אז הניפו דגל אדום למעלה, כחול לבן
- 15 למטה. אז באו הבית"רים והסיטו את המרוקאים, אמרו, תראה מה עושים
- 16 "השומר הצעיר", הציונים למטה והקומוניסטים למעלה. אז הם התחילו שמה
- 17 תורידו, לא תוריד, התחילו מכות. התחילו מכות, ומכות התפשטו והפכו לאבנים,
- 18 ואבנים התפשטו והפכו לשני גושים. אז גוש אחד שהלך לפה והשני שהיה מול,
- 19 וכמה שעות, איזה ארבע שעות וראית שהחבר'ה האלה התארגנו בגושים, אחד
- 20 עם משרוקית, שהיה נותן שריקה ומטר אבנים היה עולה, השני היה-, עלו, ומטר
- 21 אבנים היה יורד, והלכו בספירה הזו של המחנה הלוך ושוב. ולמעלה ישבו
- 22 הבריטים עם מצלמות וצילמו איך היהודים ככה עושים. זה כנראה,
- 23 מראיין: חוזר על עצמו כל הזמן.
- 24 משה אזולאי: כן. אחר כך, אחרי זה התערבו השליחים, הנהלת המחנה, ואז מצאו פשרה, שמו
- 25 מין צלב כזה ושני זה, והדגל האדום והזה באותו גובה. אבל ככה קפריסין זו

- 1 הייתה אפיזודה, לא עשינו כלום, אכלנו, הייתה קנטינה, קיבלנו בולים בין לאומיים
- 2 שהיינו מוכרים בקנטינה לכסף, זה היה כסף. ושיחקנו כדורגל או הלכנו לשחות.
- 3 מראיין: לימודים?
- 4 משה אזולאי: פה ושם הרצאה של זה, לימודים היה בית ספר במחנה לילדים, עם מורים שהגיעו
- 5 ממורדי הגטאות. אבל הגדודים, נוער, כמעט ולא היה. פה ושם.
- 6 מראיין: האם ניסית לברוח?
- 7 משה אזולאי: אני לא. אבל החבר'ה ברחו וחזרו, החזירו אותם.
- 8 מראיין: באיזה אמצעים?
- 9 משה אזולאי: הרבה אמצעים. מקפריסין היו שתי בריחות, שני סוגי בריחות, הייתה בריחה
- 10 ללכת לראות סרט בעיר, אז הראשון שעשה את זה היה בחור בן דודה שלי,
- 11 לא היו מים מתוקים במחנה, הברז היה מקולקל, לא יודע מה קרה, אז הביאו מים
- 12 בעוקבים, צבאיים, של הצבא הבריטי. והעוקבים היו קשורים לטנדרים כאלה,
- 13 קומנדקרים, הביא את זה קפריסאי.
- 14 מראיין: איך קוראים לו?
- 15 משה אזולאי: חכם, חכם והוא נכנס לתוך העוקב ריק,
- 16 מראיין: אמא מזכירה אותו. יש לנו תמונה שלו כנראה.
- 17 משה אזולאי: באמת?
- 18 מראיין: אם אני אמצא אותה אני אביא לך.
- 19 משה אזולאי: והוא נכנס לתוך העוקב ריק, ויצא איתו מחוץ למחנה. פתח את העוקב, סגר עליו
- 20 ויצא איתו מחוץ למחנה והלך לסרט, הלך לזה. הסתובב בעיר, עד שתפס אותו
- 21 יוני. טורקי. עכשיו, בקפריסין יש חוק, אם אתה בורח מהמחנה, האדם הראשון
- 22 שפגשת הוא יוני אתה מבלה 24 שעות ואחר כך לוקחים אותך למשפט, כניסה
- 23 בלתי חוקית, בית סוהר עירוני שלהם. אם תפסת טורקי, אתה מיד במשטרה.
- 24 הטורקים הם חיות. מדוע? כי היוונים לחמו לעצמאות, היה להם מחתרת שנקראת
- 25 א.א.קה. בקפריסין, והם הרגישו הזדהות איתנו, אנחנו לחמנו בבריטים והם לחמו

- 1 בבריטים, אז הייתה הזדהות. טורקים לא היו מעוניינים שהיוונים יזכו לעצמאות,
- 2 אז כל מה שקשור לסימפטיה ליוונים בשבילם זה אנטי. אז החבר'ה ברחו מתחת
- 3 לגדרות, היה סיפור שמישהו התחיל לזחול והשומר ראה, הוא לא עשה שום דבר,
- 4 הוא רק ראה והרים לו את הגדר, אמר לו 'בוא, בוא' הוציא אותו. היו מעמידים
- 5 אותם, תפסו איזה שלושה פעם, אז הורידו להם את הנעליים, הכניסו אותם לצריף
- 6 עם רצפת בטון ופתחו ברז מים שאי אפשר היה לסגור אותו, וישבו כל הלילה עם
- 7 רגליים במים. אחר כך הייתה בריחה דרך מנהרה מהמחנה, היה אחד בשם
- 8 חנניה.
- 9 מראיין: אני אנסה לתפוס אותו.
- 10 משה אזולאי: לך לשירות התעסוקה ברמלה.
- 11 מראיין: ... נכון?
- 12 משה אזולאי: הוא אחראי על כל הזה,
- 13 מראיין: הוא גם עושה משהו.
- 14 משה אזולאי: הוא צריך להיות, כן, יכול להיות. והוא היה אחד המדריכים ב"הגנה". אני זוכר
- 15 שהוא הדריך אותנו בהליכה על חבלים, אני נפלתי, שברתי יד, לקחו אותי לבית
- 16 חולים. והייתה מנהרה מהמחנה לשפת הים. הרי יצאנו מקפריסין על ידי
- 17 סרטיפיקטים, כל חודש היו מגיעים סרטיפיקטים, קבוצת אנשים, "קדמה" הייתה
- 18 מגיעה לנמל פמגוסטה, האונייה "קדמה", והיה כנראה איזה הסדר של מספר
- 19 מסוים שהצוות יכול היה לקלוט, הם היו יוצאים דרך המנהרה, חיכו להם סירות
- 20 גומי והכניסו אותם לאונייה, והיו מחוץ ל... . אחר כך קראתי, לאחר כמה שנים,
- 21 שבנו איזה מבנה גדול בשטח, ואחרי כמה חודשים התמוטט, הסתבר שהיסודות
- 22 עמדו על המנהרה שאנחנו חפרנו.
- 23 מראיין: כשהגיע תור השחרור שלך, קיבלת סרטיפיקט לעלות, מתי עלית?
- 24 משה אזולאי: אנחנו עשינו חשבון שלפי התאריך שהגענו, ולפי כמות הסרטיפיקטים שהועמדו
- 25 לרשות גולי קפריסין, היינו צריכים לשבת שם איזה שש שנים. אלא ש-48', סוף

- 1 '47, תחילת '48 התחיל פה להיות חם, והישוב היה זקוק לצעירים, ואז לקחו כל
- 2 החבר'ה בני 17, 18, 19 עד 25, אולי 30, וקידמו אותם בראש. כי היו זקוקים
- 3 להם והשאירו את המשפחות. אז ההורים שלך באו הרבה אחריי, הם באו ב-49'.
- 4 מראיין: לא, אמא הגיעה ב-48' ואבא הגיע ב-49'.
- 5 משה אזולאי: ואז אותנו קידמו. באפריל '48 עליתי.
- 6 מראיין: עם הסרטיפיקט באונייה "קדימה"?
- 7 משה אזולאי: לא, לא, באונייה יוונית, תכף אני אזכר בשם. לא זוכר. אונייה יוונית, אני אזכור את
- 8 השם.
- 9 מראיין: עוד קצת מה שהיה בקפריסין. התקופה הזאת של קפריסין שאתה אומר שהייתה
- 10 תקופה נהדרת, כולם אומרים את זה. בוא תגיד לי, בכ"ט בנובמבר, ביום הכרזת
- 11 החלוקה, מה הייתה התרגשות?
- 12 משה אזולאי: התרגשות, שמחה, ריקודים. זה הייתה מדינה. בשבילנו הייתה מדינה. ואז
- 13 הייתה התעוררות יתר, וחיכינו, אמרנו, אם זה ככה אז בוודאי אנחנו נצא בקרוב,
- 14 אז לגבי זה היה בסדר, לגבי אחרים זה לקח יותר זמן.
- 15 מראיין: שרתם איזה שירים מיוחדים?
- 16 משה אזולאי: לא. ארץ ישראלים.
- 17 מראיין: שירי ארץ ישראל, אתה זוכר שמות של שירים?
- 18 משה אזולאי: הכל. כחול ים המים, ומה עוד. היה איזה שיר מיוחד גם שעלה, בטנס, שטוניסאים
- 19 לימדו אותנו, עוד, עוד, עוד, עוד יבנו בתים ושדות וכרמים, אנחנו כל פעם שהיינו
- 20 רעבים היינו צועקים עוד, עוד, עוד.
- 21 מראיין: בטנס?
- 22 משה אזולאי: כן.
- 23 מראיין: פעולות אחרות, אתה לא הספקת להשתתף בבית הספר, בסמינריון, מה שנקרא?
- 24 משה אזולאי: איפה בקפריסין?
- 25 מראיין: לא, זה כבר אחריכם.

- 1 משה אזולאי: יכול להיות שהיה אחריי.
- 2 מראיין: הגעת לארץ, בשעה טובה ומוצלחת.
- 3 משה אזולאי: בחיפה היו קרבות, אז-
- 4 מראיין: הגעתם לתל אביב.
- 5 משה אזולאי: כן, הביאו אותנו לתל אביב. הצטרפתי לצבא ישר, משמה לקריית מאיר, היה קלט
- 6 בקריית מאיר, בקריית מאיר היה קלט בתל אביב, מחנה קלט. הגענו לשם, מנמל
- 7 תל אביב, כמובן שאכלנו תפוזים, זאת העונה.
- 8 מראיין: אז ישר גייסו אותך לצה"ל?
- 9 משה אזולאי: ישר, ישר. אני ז'ק פרץ היינו ויוסף קקון(?), ויצחק אלבז. ומי עוד היה שם? כן,
- 10 אלבז היה.
- 11 מראיין: וענונו.
- 12 משה אזולאי: וענונו.
- 13 מראיין: אוחנה?
- 14 משה אזולאי: אוחנה זה אח של ...
- 15 מראיין: יכול להיות. אוחנה אשר.
- 16 משה אזולאי: אשר היו פה, היו בבית שמש, הוא גר-, הוא לא היה בקפריסין.
- 17 מראיין: אוחנה אשר גר היום ברמת גן, הוא איש מכבי אש.
- 18 משה אזולאי: באמת? בחור גבוה?
- 19 מראיין: לא, לא גדול.
- 20 משה אזולאי: לא, היה אוחנה, עוד אוחנה, אח שלה, צעיר, והוא, הקרוב של הביטונים, משפחת
- 21 ביטון. אתה יודע שלמשפחת ביטון היה בן חבר כנסת.
- 22 מראיין: זאתי?
- 23 משה אזולאי: כן, אברהם ביטון,
- 24 מראיין: היה מג"ד בצנחנים.

- 1 משה אזולאי: שיריון. יכול להיות שהיה בשריון אחר כך, יש להם שני בנים מג"דים, אז הגדול,
- 2 אברהם היה חבר כנסת. היה חבר כנסת מטעם אחדות העבודה. הוא איש חברת
- 3 החשמל. אז היו שני אנשים שניהלו את המאבק הגדול, בזמנו, של עובדי חברת
- 4 החשמל, הוא ועוד אחד מתל אביב. הוא הלך להיות סגן ראש עיריית תל אביב,
- 5 סגנו של נמיר, בזמנו היה, והוא הלך לכנסת. הוא היה קדנציה אחת חבר כנסת.
- 6 מראיין: כשגייסו אותך, איפה הלכת? איזה חטיבה?
- 7 משה אזולאי: הראל של הפלמ"ח, פה באזור ירושלים.
- 8 מראיין: כלומר גייסו אותך לפלמ"ח.
- 9 משה אזולאי: גייסו אותי לפלמ"ח.
- 10 מראיין: הראל, פלמ"ח.
- 11 משה אזולאי: גדוד הפורצים, הגדוד הרביעי.
- 12 מראיין: גדוד 4. אז הלכתם אתם עד לטרון.
- 13 משה אזולאי: לא, אנחנו באנו אחרי זה. אחרי לטרון, אני מצאתי בגדוד, לא, בגדוד לא ... הוא
- 14 בא אחר כך. חנניה היה איתי בגדוד.
- 15 מראיין: כן, יש כתבה בעיתון על זה. שלוש שנים, שנתיים הגעת, שירת שנתיים?
- 16 משה אזולאי: שירתי שנה וחצי, כי היינו קשורים להתיישבות, ואז היו צריכים חקלאות.
- 17 מראיין: גרעין?
- 18 משה אזולאי: גרענים, היינו ב"דורות", עם שלמה ביטון ואושרי, לא, הוא היה בירושלים אז, עם
- 19 יעקב פרץ, אני,
- 20 מראיין: גרעין דורות...?
- 21 משה אזולאי: גרעין לירדן. גרעין לירדן. ואז הצטרפו גם אחרים, כי אנחנו היינו הבוגרים של
- 22 הגרעין, היו גם צעירים שהגיעו אחר כך מתנועות נוער ואיתם מקנז, פס, ... ,
- 23 קזבלנקה, בעיקר מ"הצופים". היינו בדורות, אחר כך בתל יוסף, ואחר כך עברנו
- 24 למעגן, ובמעגן התפרקה החבילה, החבר'ה הלכו לנחל ואנחנו התפרקנו. כל אחד
- 25 לדרכו.

- 1 מראיין: ופה נגמר הסיפור למעשה. תגיד לי עכשיו כמה שאלות אחרות. תאר את יום
- 2 הכרזת המדינה.
- 3 משה אזולאי: אתה שואל אם אני מצטער על משהו. לא, כי בשבילי כל התהליך הזה זה היה
- 4 תהליך חווייתי. להיות בתל אביב, במדי צה"ל, ביום שישי, לשמוע את הכרזת
- 5 המדינה בתל אביב ביום ה' באייר, זו חוויה. להיות במסדר הראשון, נשבע אמונים
- 6 לצה"ל, יום השבועה לצה"ל של כל צה"ל, זו חוויה, אתה שותף למשהו ראשוני,
- 7 התחלתי. על זה לא מצטערים, זה לא נקרה בדרכו של כל יהודי.
- 8 (ראיון אחר?)
- 9 מראיין: יעקב פרץ, 18 בספטמבר 1984, מושב רינתיה, חלק ב', כיצד הצטרף לתנועה
- 10 הציונית והגיע לרעיון הציוני. נכון?
- 11 יעקב פרץ: הצעיר רוצה להיות מאורגן באיזה חוג מסוים, עכשיו אני, מעדכן את עצמי יותר,
- 12 כן? אתה יודע... שאתה מחפש איזה מסגרת, היו לי שתי ברירות, היה לנו קרוב
- 13 משפחה צעיר מאוד, שהוא היה קומוניסט, והוא כל הזמן דחף אותנו ללכת איתו
- 14 לקומוניזם. אני אומר לו 'טנטי', היה עוד כמה חבר'ה'. ואז אני זוכר יום אחד הלכתי
- 15 איתו לאיזה כנס, זה היה בתיאטרון ... הוא היה בגיל ... וזה קרוב, קצת רחוק.
- 16 בקיצור, הלכתי איתם לאיזה כנס וזרקו עליו, מסכן, עגבניות שהיו בשוק. לפני זה
- 17 הייתי הולך, לפעמים היה איזה בסינמטק, היה מארגן מופעים בזול, זה כמו
- 18 ההסתדרות שלנו. איגוד מקצועי. אז היה מארגן מופעים בימי ראשון ומוצאי שבת,
- 19 והייתי איתו הולך, זה טוב לי. אבל כשהיית צריך כבר להחליט ... או, ואז נודע
- 20 לי שקיים המועדון של "קרל נטר", איך ומה ..., אני כבר לא זוכר בדיוק, החבר'ה,
- 21 הם קראו לעצמם קבוצת "ביאליק", וזה הייתה ההתחלה. זה ההתחלה והסוף. היו
- 22 יוצאים לפיקניקים והיינו שרים שירים בעברית.
- 23 מראיין: איזה שירים?
- 24 יעקב פרץ: אני אגיד לך, כל כך הרבה שירים שאני ידעתי כשבאתי לארץ, שאני כבר לא יודע
- 25 איפה למדתי אותם. כל מיני שירים. אחר כך היינו מתכתבים עם קרן היסוד, קרן

היסוד היה שולח לנו חומר ... היה מגיע מהארץ, אפילו ... ג'ורנלים, ... עיתונים,	1
קריאה, בצרפתית. ואז יום אחד החלטנו לעשות תערוכה על ארץ ישראל. הקבוצה	2
הזאת החליטה, היא ביצעה ועשתה תערוכה יפה מאוד. היה לנו כל מיני תמונות,	3
דרך העיתונות קיבלנו על החלוצים ועל הקיבוצים ועיתונים ישראלים. פלשתינאים	4
של אז. ואפילו סבון "שמן", כתוב בעברית "שמן", היה לנו. איך השגנו את זה, אני	5
באמת לא זוכר. ובולים וכל מה שהיה כתוב עליו פלסטיין בעברית, היה לנו. ואני	6
זוכר באו גורמי הציונים שהיו אז במרוקו.	7
מראיין: שמות.	8
יעקב פרץ: זה היה דימסי, זיכרוננו לברכה. הוא לא קיים.	9
מראיין: ...	10
יעקב פרץ: והיה, נדמה לי בן סימון, ואלה גם אז רק התחילו גם להתארגן.	11
מראיין: שם טוב?	12
יעקב פרץ: שם טוב, כן. וכמובן שלום גיבון(?), הנפש החיה, וויקטור אחיו, ועוד כמה חבר'ה	13
שאני לא זוכר אותם.	14
מראיין: תחזור על כל...	15
יעקב פרץ: שישה, שמונה חודשים לפני העלייה ל..., באפריל '47 העסיקה אותי, זה כבר	16
העסיק אותי במסגרת מסוימת. אני ידעתי שאם היה לנו פגישות...אם זה היה	17
ערב שמיועד לפגישות, אם זה היה ערב ספורט, אם זה היה סתם מפגש ב"קרל	18
נטר", סתם מפגש וככה זה הלך. עד שיום אחד אני לא חזרתי. בזמן הזה אנחנו	19
היינו ... שוב לתפוס כמה חבר'ה ולהשתדל לקשר אותם עם ... היינו נלחמים,	20
זוכר יפה מאוד. מערכת ... שלנו, שהיה הנציג של הקבוצה. ואז הוחלט לארגן	21
קבוצה של בחורים, עד אז ...	22
סוף תמליל.	23